

РОЗДІЛ III

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ, ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ ТА ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ СФЕРИ КУЛЬТУРИ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У КОНТЕКСТІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ, ПРОФЕСІЙНОЇ ТА МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

<https://doi.org/10.31652/3041-1017-SAAE-2025.1.19>

Титаренко В.П., м. Полтава
Ковальчук В.О., м. Полтава
e-mail: vezkovalchuk@gmail.com

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Анотація. У тезі розглянуто значення впровадження освітніх технологій, спрямованих на розвиток екологічного мислення учнів як важливої складової освіти для сталого розвитку. Проаналізовано сучасні підходи до інтеграції екологічної освіти в навчальний процес, що базуються на принципах міждисциплінарності, практичної діяльності та усвідомленого ставлення до довкілля. Обґрунтовано доцільність використання проектного, інтерактивного, дослідницького навчання, кейс-технологій та елементів гейміфікації у формуванні відповідального ставлення до природи. Підкреслено роль учителя технологій у формуванні в учнів екологічної культури та навичок критичного осмислення впливу техніки і технологій на сталий розвиток суспільства.

Ключові слова: екологічне мислення, сталий розвиток суспільства, освіта для сталого розвитку, освітні технології, екологічна культура.

Abstract. The thesis examines the importance of implementing educational technologies aimed at developing students' environmental thinking as a key component of education for sustainable development. The study analyzes modern approaches to integrating environmental education into the learning process based on interdisciplinarity, practical activity, and conscious attitudes toward the environment. The use of project-based, interactive, research, case-study, and gamification methods in forming responsible environmental behavior is substantiated. The role of technology teachers in shaping students' environmental culture and critical understanding of the impact of technology on the sustainable development of society is emphasized.

Keywords: environmental thinking, sustainable development of society, education for sustainable development, educational technologies, environmental culture.

Сучасна освіта постає потужним інструментом розвитку екологічної свідомості та формування у молоді здатності діяти відповідально щодо довкілля. Підвищення рівня екологічного мислення учнів є необхідною умовою переходу до моделі сталого розвитку суспільства, у центрі якої – гармонійна взаємодія людини, техніки та природи.

Як зазначає Л. Чистякова, сталий розвиток потребує оновлення змісту та технологій підготовки педагогічних кадрів, зокрема майбутніх учителів трудового навчання та технологій [1, с. 123-124]. Вона підкреслює, що екологічна культура формується на основі поєднання наукових знань і практичних дій, спрямованих на відповідальне ставлення до природного середовища. Ефективним засобом розвитку екологічного мислення є включення до освітнього процесу екодизайну та технологій апсайклінгу – переробки матеріалів із наданням їм нового функціонального призначення [1, с. 125-127]. Такі підходи не лише розвивають творчість, а й

демонструють, як інноваційна діяльність може сприяти збереженню ресурсів і скороченню відходів, що відповідає філософії сталого розвитку.

У сучасних умовах навчання має переходити від передавання знань до створення умов для активного пізнання і практичного досвіду. Як доводять А. Трутень і С. Толочко, ефективність екологічної освіти визначається правильним вибором методів і технологій, які забезпечують інтеграцію пізнавальної, діяльнісної та ціннісної сфер учнів [2, с. 1525-1527]. Серед інноваційних засобів виділяють проєктне навчання, інтерактивні технології, кейс-методи, гейміфікацію та мультимедіа, які сприяють розвитку критичного мислення та підвищенню екологічної компетентності [2, с. 1528-1531].

Актуальність розвитку екологічного мислення підкреслюється також у колективній монографії під ред. С. Толочко, де наголошено на необхідності інтеграції освіти для сталого розвитку в усі рівні професійної підготовки. Автори підкреслюють, що формування екологічної компетентності учнів і педагогів має здійснюватися на основі діяльнісного підходу, поєднання пізнавальної, практичної та ціннісної складових навчання [5, с. 215-219]. Саме така єдність дає змогу перейти від декларативного знання про екологічні проблеми до практичних дій у напрямі сталого розвитку суспільства.

Проєктна діяльність дає змогу учням безпосередньо досліджувати екологічні проблеми свого середовища — від сортування відходів до створення енергоефективних рішень у школі. Наприклад, участь у міжнародних екологічних ініціативах «Black Sea Box» або «Green Steps» сприяє підвищенню екологічної обізнаності та формуванню розуміння власного внеску у сталий розвиток [2, с. 1530-1532]. Використання рольових ігор, воркшопів і ток-шоу з екологічної тематики сприяє залученню емоційно-ціннісної сфери, що є необхідною умовою формування сталих переконань.

Питання інтеграції ідей сталого розвитку в педагогічну освіту порушено також у працях Н. Постернак і С. Білявського. Автори зазначають, що організація освітнього процесу в сучасній школі має ґрунтуватися на поєднанні екологічних, соціальних та економічних компонентів сталого розвитку [3, с. 45]. Освіта, за їхнім визначенням, повинна виховувати екологічно свідомих громадян, здатних оцінювати наслідки науково-технічного прогресу та приймати рішення, орієнтовані на суспільне благо [3, с. 46-47]. Таке завдання передбачає підготовку педагогів до інтеграції екологічного змісту у всі предметні галузі та використання сучасних технологій навчання.

Важливий теоретичний фундамент окреслює концепція освіти для сталого розвитку (ОСР), розроблена в українських і міжнародних наукових дослідженнях. О. Висоцька трактує освіту для сталого розвитку як «систему безперервного навчання, що забезпечує формування нового типу мислення — мислення відповідальності перед природою, суспільством і майбутніми поколіннями» [4, с. 26]. У своїй праці авторка підкреслює, що ОСР повинна виховувати в учнів уміння бачити взаємозв'язки між природними, соціальними й економічними процесами, приймати екологічно обґрунтовані рішення та діяти на основі моральних і громадянських цінностей [4, с. 31-35]. Ефективна реалізація цієї концепції передбачає міждисциплінарний підхід, активні методи навчання, а також орієнтацію на реальну практичну діяльність [4, с. 42-46].

Отже, розвиток екологічного мислення учнів у контексті сталого розвитку суспільства можливий лише за умови комплексного використання освітніх технологій, що поєднують когнітивну, діяльнісну та емоційно-ціннісну компоненти навчання. Учитель технологій має стати фасилітатором, який не лише навчає технічних умінь, а й формує екологічно орієнтований світогляд, демонструючи практичні способи зменшення негативного впливу людини на природу.

Використання інноваційних методів – від апсайклінгу й екодизайну до проєктів, гейміфікації та цифрових ресурсів – дає змогу реалізувати головну мету екологічної освіти: формування свідомого, відповідального громадянина, здатного мислити системно і діяти на благо довкілля та сталого розвитку суспільства.

Список використаних джерел:

1. Чистякова Л.О. Сталий розвиток і екологічна освіта: проблеми впровадження в процесі підготовки вчителя трудового навчання та технологій. *Педагогічні науки*: зб. наук. праць. 2020. Вип. 93. С. 123-128.
2. Трутень А.В., Толочко С.В. Інноваційні методи та технології у формуванні екологічної компетентності в учнів старших класів. *Освітологічний дискурс*. 2024. № 5(23). С. 1525-1532.
3. Білявський С.М., Постернак Н.О. Особливості організації освітнього процесу в умовах сталого розвитку. *Педагогічні інновації: матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції*. Миколаїв: МНАУ, 2021. С. 45-47.
4. Висоцька О.Є. *Освіта для сталого розвитку: навчально-методичний посібник*. Київ: Центр екологічної освіти та інформації, 2011. 128 с.
5. Екологічна освіта і виховання в умовах сталого розвитку: монографія / за ред. С.В. Толочко. Київ: ІПВ НАПН України, 2024. 328 с.

<https://doi.org/10.31652/3041-1017-SAAE-2025.1.20>

Зузяк Т.П., м. Вінниця

e-mail: zuzyak@ukr.net

Бабчук Ю.М., м. Вінниця

e-mail: babchuk@vspu.edu.ua

Чадюк Г.Ф., м. Вінниця

e-mail: gallinkachaduk@gmail.com

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ХУДОЖНЬОМУ ПРОЄКТУВАННІ ДЕКОРАТИВНИХ ВИРОБІВ

Анотація. У статті розглянуто тенденції впровадження інноваційних технологій у художнє проєктування декоративних виробів. Проаналізовано роль цифрових інструментів – комп'ютерного моделювання, 3D-друку, лазерного різання, візуалізаційних програм – у формуванні сучасного художнього образу. Визначено взаємодію традиційних та інноваційних технік у контексті сучасного декоративного мистецтва. етнічних художніх цінностей у поєднанні з технічним прогресом.

Ключові слова: інновації, художнє проєктування, декоративно-ужиткове мистецтво, цифрові технології, дизайн, 3D-моделювання.

Abstract. The article examines the trends in the introduction of innovative technologies into the artistic design of decorative products. The role of digital tools – computer modeling, 3D printing, laser cutting, visualization programs – in the formation of a modern artistic image is analyzed. The interaction of traditional and innovative techniques in the context of modern decorative art is determined. ethnic artistic values in combination with technical progress.

Keywords: innovation, artistic design, decorative and applied arts, digital technologies, design, 3D modeling.

Сучасне декоративно-ужиткове мистецтво перебуває на етапі активної трансформації, зумовленої розвитком цифрових технологій та інноваційних методів візуалізації. Художнє проєктування – як процес створення естетично та функціонально досконалого виробу – дедалі частіше інтегрує до свого арсеналу інструменти комп'ютерного моделювання, 3D-друку, лазерного гравіювання, а також технології доповненої та віртуальної реальності. Ці засоби не лише розширюють можливості митця, а й формують нову культуру творчого мислення, де традиційна ручна праця поєднується з інженерною точністю цифрового середовища.

Інноваційні підходи в художньому проектуванні являють собою системне поєднання творчої інтуїції з передовими технологіями та теоретичними основами дизайну. Ключовим компонентом цих підходів є концепція дизайн-мислення, яке орієнтує на створення інноваційного продукту, здатного змінювати предметне оточення і підвищувати якість сприйняття [5]. Теоретичний базис інновацій в художньому проектуванні включає дослідження закономірностей композиції, колористики, формоутворення, а також аналіз сучасних технологічних можливостей, що дозволяють втілити ідеї у життя.

Важливою складовою інноваційного проектування є використання цифрових інструментів – 3D-моделювання, віртуальної і доповненої реальності, автоматизації виробничих процесів, що надають змогу оптимізувати роботу художника та розширити межі його творчості. Інновації змінюють підходи до навчання фахівців, акцентуючи увагу на розвитку креативного потенціалу, умінні генерувати нестандартні ідеї та адаптуватись до динамічних умов ринку [2].

Методологічно інноваційне художнє проектування передбачає послідовність етапів: пошук і аналіз ідеї, розробка концепції, експеримент з матеріалами і техніками, цифрове та фізичне моделювання, створення прототипів та впровадження виробу [1]. Таке комплексне бачення дозволяє ефективно комбінувати традиційні і новітні методи, забезпечуючи гармонійне поєднання естетики та функціональності.

У сучасній художній практиці цифрові технології стали невід’ємним інструментом, що радикально трансформує традиційні підходи до створення мистецьких творів. Вони відкривають нові горизонти для митців, забезпечуючи широкі можливості щодо моделювання, візуалізації та реалізації творчих ідей із високою точністю та швидкістю [3]. Основними цифровими інструментами є 3D-моделювання, віртуальна та доповнена реальність, комп’ютерний дизайн, цифровий живопис і анімація. Ці технології дозволяють художникам здійснювати експерименти зі світлом, формою, кольором і текстурою, що значно розширює палітру засобів художнього вираження.

Проте застосування цифрових технологій у творчості вимагає не лише технічної майстерності, а й глибокого розуміння художніх концептів, що забезпечує адекватний баланс між технологічними можливостями і змістовною наповненістю твору. Сучасний митець у цифровому середовищі постає як творець комплексних проектів, які поєднують естетику, технології та соціокультурний зміст.

Серед найбільш ефективних сучасних інструментів художнього проектування варто виокремити:

- 3D-моделювання (програми *Blender*, *Rhino*, *Fusion 360*, *ZBrush*), що дозволяє створювати складні об’єми, структури й моделі майбутніх виробів із високою точністю;
- лазерне різання та гравіювання, яке забезпечує делікатне опрацювання матеріалів (дерево, шкіра, акрил, метал), дозволяючи відтворювати найтонші декоративні деталі;
- 3D-друк, що відкриває нові можливості у створенні форм, неможливих для традиційної обробки;
- комп’ютерна візуалізація та рендеринг, які дають змогу попередньо оцінити естетичний ефект об’єкта в різних умовах освітлення та середовища.

Усі ці технології дозволяють художнику не лише проектувати, а й контролювати процес реалізації, що підвищує якість кінцевого результату та точність втілення творчого задуму [1].

Синтез традиційних художніх методів і сучасних технологій є одним із провідних напрямів розвитку декоративного мистецтва XXI ст. Наприклад, техніки різьблення по дереву, інкрустації чи ткацтва сьогодні можуть бути вдосконалені за рахунок цифрового попереднього проектування або лазерного нарізання матеріалу. Така інтеграція дозволяє зберегти національні художні традиції, водночас розширюючи межі експерименту, точності й матеріальної різноманітності [4].

Художник стає не лише ремісником, а й дослідником матеріалу, технологічним інноватором, який створює синтез естетики минулого та можливостей сучасності.

Особливої актуальності набуває впровадження інноваційних технологій у навчальний процес закладів мистецької освіти. Використання програм 3D-моделювання, цифрового креслення, візуалізації та макетування розвиває у студентів просторове мислення, точність і вміння поєднувати художній задум із технологічною доцільністю [1]. Таким чином, сучасна підготовка художників-реставраторів має інтегрувати цифрові засоби у навчальні програми як необхідну складову професійної компетентності.

Інноваційні технології докорінно змінюють підходи до художнього проектування декоративних виробів, розширюючи межі творчості та підвищуючи якість естетичного результату. Цифрові інструменти сприяють точності, гнучкості та варіативності формотворення, а їх поєднання з традиційними техніками забезпечує збереження культурної спадщини у новітньому форматі. У майбутньому саме інтеграція технологічних та мистецьких процесів визначатиме розвиток декоративного мистецтва, формуючи нову культуру матеріального середовища та художнього мислення.

Список використаних джерел:

1. Бабчук Ю.М., Коломієць Д.І. Використання майбутніми вчителями трудового навчання та майстрами виробничого навчання комп'ютерних програм для проектування виробів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Київ-Вінниця, 2010. Вип. 24. С. 216-221.
2. Бабчук Ю.М., Коломієць Д.І., Макар З.Ю. Навчання майбутніх учителів технологій проектуванню та виготовленню меблів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. К.-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2016. Вип. 44. С. 270-275.
3. Бабчук Ю.М., Бабляк А.Р., Резніченко А.В. Інноваційні художні техніки обробки деревини у декоративно ужитковому мистецтві. *Проектування змісту і технологій художньо-графічної підготовки та художньо-творчої діяльності здобувачів вищої освіти (студентів) і молодих учених: зб. наук. праць / С.Д. Цвілик (голова) [та ін.]*. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2024. Вип. 3. С. 92-98.
4. Швець О.А., Коломієць Д.І., Бабчук Ю.М. Сучасні технології художньої обробки деревини у змісті професійної підготовки майбутніх фахівців. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. праць*. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2024. Вип. 73. С. 124-133.
5. Швець О.А., Коломієць Д.І., Бабчук Ю.М. Синтез мистецтва і дизайну. *Мистецтво в культурі сучасності: теорія та практика навчання*. 2024. Вип. 4. С. 8-16.

<https://doi.org/10.31652/3041-1017-SAAE-2025.1.21>

Красильникова І.В., м. Вінниця
Городинська Л.В., м. Вінниця
Терещенко Р.М., м. Вінниця
e-mail: ivs1327@gmail.com

НАРОДНА ПЕДАГОГІКА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МИСТЕЦЬКОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ

Анотація. У тезах проаналізовано виховний та навчально-пізнавальний потенціал народної педагогіки в освітньому процесі школярів; описано технології використання традицій українського народу на уроках технологій та у позаурочний час; розкрито зміст системи виховання молоді засобами української народної обрядовості та звичаєвих традицій; описано зміст мистецького виховання школярів засобами народної педагогіки.

Ключові слова: уроки технологій, освітній процес, позаурочна діяльність школярів, гурткова робота, народні традиції, виховний процес.

FOLK PEDAGOGY AS A MEANS OF DEVELOPING EDUCATIONAL AND COGNITIVE ACTIVITIES AND ARTISTIC EDUCATION OF SCHOOLCHILDREN

Abstract. *The abstract analyzes the educational and cognitive potential of folk pedagogy in the educational process of schoolchildren; describes techniques for using Ukrainian folk traditions in technology classes and extracurricular activities; reveals the content of the system of youth education through Ukrainian folk rituals and customs; describes the content of art education for schoolchildren through folk pedagogy.*

Keywords: *technology lessons, educational process, extracurricular activities for schoolchildren, club work, folk traditions, educational process.*

The political and economic situation currently facing our country requires a review and rethinking of many established concepts about the essence, methods, and principles of labor education for young people. The ideas set out in the Concept of the National School proclaim that the organization, content, forms, and methods of teaching and educating the younger generation must take into account the centuries-old history and age-old cultural and historical traditions of their people, formed on the basis of national culture and enriched by the achievements of universal human culture.

In addressing these issues, it is important to rethink the pedagogical ideas of Ukrainian ethnopedagogy, which will ensure, first and foremost, the formation of the consciousness of Ukrainians as an ethnic group, contribute to the elimination of contradictions between the scientific and folk systems of personal education, and serve as a basis for enriching the younger generation with the achievements of the labor culture of previous generations [1; 2].

Since the use of the achievements of ethnopedagogy in the educational process and understanding it as the basis of scientific theory of education is, in our opinion, a prerequisite for the formation of professional pedagogical science. According to K.D. Ushinsky: «It is not pedagogy or educators, but the people themselves and their great figures who pave the way to the future: education only follows this path and, acting in concert with other social forces, helps individuals and new generations to follow it» [4].

Addressing the issue of labor education based on folk traditions and customs requires an analysis of the state of contemporary pedagogical practice, which is characterized by a general growth in national self-awareness and increased interest in the origins of traditional culture and ethnic history. The general pattern of relations between science and the spiritual culture of a people is that scientific interests correspond to real ethno-national situations: every national revival has invariably aroused interest in the problem of spirituality [3].

Building the educational process on the basis of the educational experience of the Ukrainian people allows this social institution to exert an indirect influence on the development of relationships and the formation of the schoolchild's personality. The ideas formed here about the objective value of the educational influence of the cultural heritage of the Ukrainian people on the personality of the student open the way to identifying the pedagogical conditions necessary to increase the effectiveness of the educational influence of lessons in general education schools and classes in extracurricular educational institutions.

The use of the achievements of the pedagogical culture of the people in the process of educating the younger generation, understanding it as the basis of scientific theory of education, is one of the main conditions for the formation of the Ukrainian national school. According to K.D. Ushinsky: «It is not pedagogy, nor educators, but the people themselves and their great figures who pave the way to the future: education only follows this path and, acting in concert with other social forces, helps individuals and new generations to follow it». Therefore, turning to the sources of folk pedagogy will contribute to deepening the ties between scientific and folk education

systems and their close cooperation [5].

Therefore, in modern conditions, it is important to combine scientific and national components in the content of school education, which contributes to the dissemination of objective knowledge about traditional Ukrainian labor rituals and customs, and creates conditions for raising the national dignity and self-awareness of the younger generation. Such a harmonious combination of the above components creates conditions for a more complete education of students, forms in them the need to continue their education throughout their lives, and lays the foundation for true citizens of modern Ukraine who are able to easily adapt to rapidly changing political and socio-economic conditions. When defining a new orientation for education, it is necessary to achieve results that enable the younger generation to continue their education throughout their lives and easily adapt to constantly changing political and socio-economic conditions.

The development of well-rounded, nationally conscious individuals with a sense of self-worth and high moral qualities is also made possible by the harmonious combination of scientific and national components in the content of education. An important role in this process is played by the methodologically correct organization of the study of folk traditions, customs, and related rituals, which should be based on the national worldview, philosophy of the people, and national ideology [6].

This necessitates the selection of appropriate educational content, as well as various forms and methods of educational work based on folk labor traditions, customs, and rituals. Teachers who practice this type of educational activity must first of all carefully consider the content of any form of work, clearly define pedagogical tasks and rational ways of solving them, since the organizational forms and methods of using the traditions, customs, and related rituals of the Ukrainian people in the process of educating students should contribute to a deep understanding of the essence of these traditions, knowledge of the socio-historical conditions of their origin, and, on this basis, the formation of respect for them in the younger generation and the need for the constant use of the cultural and historical heritage of their native people.

Therefore, the implementation of the content of education in general education schools with the introduction of a national component requires the selection of such forms and methods of teaching and education that are based on a harmonious combination of scientific and folk-pedagogical principles of teaching.

The leading principles of traditional folk education at the present stage of development of pedagogical science are considered to be:

- natural conformity – taking into account the multifaceted and holistic nature of the schoolchild;
- cultural conformity – implementing the process of labor education in the cultural environment native to the adolescent or close to it;
- ethnicization of education – filling it with national content;
- unity of the universal and the national – providing for the formation of a high spiritual culture in the adolescent;
- humanism – reorienting the strategy of labor education towards the abilities, interests, and inclinations of the younger generation;
- democracy – ensuring the observance of partnership relations between participants in the educational process;
- the developmental nature of education – reorienting the process of education and upbringing from subject content to procedural and motivational aspects of education;
- cooperation and co-creation – joint organization of creative, active activities of teachers and students;
- individualization and differentiation – the fullest realization of the creative development

of each student;

- optimization – involves each student achieving the highest possible level of development of their creative abilities, knowledge, skills, mental functions, and modes of activity possible at their age and in their circumstances [3; 4; 5].

One of the methodological aspects of successfully teaching and educating students based on the traditions and customs of the Ukrainian people should be teaching methods. The experience of the best teachers gives us grounds for making certain recommendations regarding the use of methods and techniques as components of methods and independent pedagogical categories in the practice of introducing a national component into the teaching and education of students.

In our opinion, the implementation of this type of educational and training activity by teachers should be based on the fact that each method performs a specific educational, training, or developmental function [5], and their selection in accordance with the above functions should both influence the development of adolescents' consciousness, ways of thinking, and evaluative activity, and create conditions for increasing the effectiveness of the educational impact of lessons and the pedagogical skills of teachers.

To solve the task at hand, we can recommend the following methods of organizing educational and cognitive activities for further use in teaching and education with the introduction of a national component:

- verbal – verbal-informational, verbal-heuristic, which include conversation, storytelling, and explanation;
- visual – visual-informational, visual-heuristic, visual-research, which include observation, illustration, demonstration, and excursions;
- practical – practical-research, which include practical work;
- inductive-deductive – based on the student's opinion, their ability to draw conclusions and generalizations, and include perception of material, comparison, generalization, evaluation of facts, phenomena, and actions, and establishment of cause-and-effect relationships;
- stimulation of educational and cognitive activity – educational discussions, emotional influence of the teacher during educational and upbringing work during and outside of class, encouragement by teachers of vocational training of students to engage in educational activities, and tactful, non-offensive punishment for various types of violations;
- control and self-control – student surveys, written assignments, practical tests, self-control.

We also recommend using didactic teaching methods, among which preference should be given to comparison, questioning, reasoned argumentation, generalization, and evaluation of the type of activity.

Based on the above recommendations regarding changes to the content of education and the principles, methods, and techniques of vocational training used in its implementation, certain conclusions and recommendations can be made regarding the forms of educational organization. The content of the principles, ideas, and means of the folk education system, as well as the best psychological and pedagogical achievements of modern science, have convinced us that educational influence should be directed at the individual or a group or collective of students. However, even in the latter case, in our opinion, it is the adolescent who is at the center of the educational process. [1; 2]

In the context of school education, students must exercise their right to have their own opinion and position in solving any tasks. The national education system promotes a flexible and harmonious combination of various types of activities (individual, group, collective, independent, etc.) in which the student's personality is formed. Nevertheless, the main form of education in

modern national schools is the lesson.

An integral part of student education is the following forms of independent work by students to study the cultural heritage of the Ukrainian people: organization of extracurricular activities, planning and monitoring homework and self-study in order to compensate for shortcomings caused by the low professional level of teachers' training in the implementation of the national component in the education system. Reality has shown that there is a lack of specificity in tasks of this kind, as well as a lack of systematic control and accounting for these activities on the part of teachers, which leads to a loss of interest among students in performing these tasks.

An analysis of the scientific and methodological literature allows us to recommend the following forms of extracurricular ethnographic work for the implementation of student education and training with the introduction of the national component:

1. Preparation and conduct of discussions, reports, presentations, lectures, and educational events, with priority given to folklore materials collected by students.
2. Systematic involvement of students in collecting samples of folk art, organizing folklore and ethnographic expeditions, conducting individual recordings of a folklore nature, meetings with elders in order to familiarize students with the spiritual and economic heritage of the Ukrainian people, with the subsequent use of the collected materials in the process of educating students.
3. Holding folklore festivals: evening gatherings, folklore-based leisure evenings, etc.
4. Ensuring unity and continuity in the study of Ukrainian folk labor traditions, customs, and related rituals in the process of club and extracurricular activities. Particular attention should be paid to the need to revive folk arts and crafts in the system of extracurricular and after-school educational work among students [4].

Here we must note that the functioning of folk decorative and applied art clubs and studios, their educational influence on personality formation, contribute to the development of integrative qualities in adolescents – social and labor activity, which is defined in psychological and pedagogical literature as purposeful, energetic activity for the benefit of society, which is impossible without a creative approach, determined, in our opinion, by the following provisions:

- folk art and applied art contribute to the development of skills to solve problems, navigate new conditions, and overcome difficulties;
- folk art and applied art excites and stimulates interest in this activity, as it is always associated with discovering something new, searching for something unknown.

Список використаних джерел:

1. Українське народознавство: навч. посібник /С.П. Павлюк [та ін.]; ред. С.П. Павлюк. 3 вид., випр. Київ: Знання, 2006. 568 с.
2. Назаренко О.М. Педагогіка: навч. посібник. Одеса: Фенікс, 2022. 146 с.
3. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу. Ескіз українського народу. Київ: Velorum, 2025. 160 с.
4. Пономарев А., Боряк О., Космина Т. Українці. Народні вірування, повір'я, демонологія. К.: Центр навчальної літератури, 2012. 216 с.
5. Макарчук С.А. Етнічна історія України: навчальний посібник. Київ: Знання, 2008. 471 с.
6. Савчук Б. Українська етнологія. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2004. 559 с.